

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ.

Autor: Joanna Kołodziej, *Panorama miasta historycznego. Krakowski poligon doświadczeń.*

Promotor: prof. dr hab. Jacek Purchla.

Data sporządzenia streszczenia: 18.11.2018 rok.

Kraków budował swój obraz przez wieki poprzez nadawanie znaczenia kolejnym miejscom w organizowanej przez ludzi przestrzeni. Zabytkowy zespół urbanistyczny miasta charakteryzuje się świadomie zaplanowaną trójwymiarową kompozycją przestrzenną, powiązaną ściśle z otaczającym krajobrazem. Współczesne zmiany tego obrazu odzwierciedlają niekontrolowany proces wprowadzania komercyjnych kubatur i związanych z nimi znaków handlowych w historyczny krajobraz miejski. Zmiany po 1989 roku otwały przed Krakowem ogrom nowych możliwości, stawiając dziedzictwo kulturowe miasta w obliczu wielu globalnych zagrożeń. Rozpoczynam moje rozważania w roku 1994, kiedy zmiany ustrojowe znalazły swoje odbicie zarówno w adaptowanym do nowych warunków prawodawstwie, jak i w przestrzeni, kończę je w 2014, kiedy ustalenia kolejnego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Krakowa* podsumowały dyskusje i kontrowersje na temat pożądanej wizji miasta. Kraków w omawianym okresie okazał się swoistym poligonem doświadczeń spowodowanych ingerencją w krajobraz, jak wyburzenia niektórych zabytków, budowę nowych kubatur, zmianę charakteru ważnych wnętrz urbanistycznych, realizację obiektów w najważniejszych krawędziach urbanistycznych, jak Planty, czy pierwsza linia zabudowy przy bulwarach wiślanych, oraz wprowadzenie dominanty panoram Krakowa uwzględniając w planowaniu wyłącznie działkę inwestora. Brak kontroli nad relacjami wizualnymi w dalszych zakresach, zwłaszcza w odniesieniu do sylwety miasta skutkował pojawieniem się w przedpolu lub tle historycznych panoram budynków zbyt wysokich, zbyt szerokich, o zbyt rozległym rzucie, lub wręcz o charakterze prowizorycznym. Moje badania odnoszą do zapisów aktów prawa powszechnie obowiązującego i miejscowego oraz międzynarodowych dokumentów dotyczących historycznego krajobrazu miejskiego, które stanowią ważny punkt odniesienia dla ustaleń poczynionych w mojej pracy. Zwracam uwagę na niekorzystne zjawiska w obrębie panoram Krakowa spowodowane zarówno zmiennością i niekompletnością przepisów prawa, jak również trudnością ze zidentyfikowaniem zasobu dziedzictwa, co czasami prowadziło do jego wyprzedazy lub zawłaszczenia przez podmioty prywatne. Żywiołowe wtargnięcie znaków w świat przez wieki budowanych znaczeń polegające na znakowaniu panoram miasta przez inwestycje komercyjne i logowaniu zabytków przy okazji imprez ludycznych zagrażało w wielu przypadkach zachowaniu integralności panoram i ich niematerialnego przekazu, a tym samym unikalności i tożsamości Krakowa.

Joanna Kołodziej